

Basis aandachtspunten voor het opstellen van protocollen voor koorzingen

Datum: 29-5-2020

Naud van Geffen, zakelijk leider Koor van de Nationale Opera

Om het mogelijk veiligheidsrisico maximaal te beperken, is van belang de concentratie aerosolen in een ruimte waar met elkaar gezongen wordt zoveel mogelijk te beperken.

Onderstaande aanbevelingen zijn gemaakt op basis van overleg met de gehele koorsector, informatie en overleg met virmus.nl (TU Delft) en informatie uit Duitsland; onderzoeken, test en protocollen.

Om dit te bewerkstelligen moet men bij het opstellen van een protocol voor koorzingen de volgende zaken in acht te nemen:

- 1. Afstand**
- 2. Ruimte**
- 3. Ventilatie**
- 4. Tijd**
- 5. Bescherming**

1. Afstand

Zoals bekend is afstand houden tot elkaar voor de grotere druppels essentieel, zodat deze op de grond kunnen vallen voordat deze druppels een andere zanger bereiken. Hierbij is 1,5 meter in de normale omgang de minimumafstand en voor zingen minimaal 3 meter rondom (de uiterste afstand waarop bij zingen deze druppels reiken).

2. Ruimte

Om de concentratie aerosolen per m³ te verkleinen is het belangrijk om met een beperkt aantal (kleinere groepen) zangers in een zo groot mogelijke ruimte te zijn. Hierbij is het raadzaam een vrije ruimte van minimaal 30 m³ per persoon aan te houden (zoals ook in Duitse protocollen gehanteerd wordt). Bij een onderlinge afstand van 3 meter zal de ruimte daarmee een minimale hoogte van ruim 4 meter moeten hebben.

3. Ventilatie

Essentieel voor het beperken van de concentratie aerosolen in de ruimte is goede ventilatie. De lucht moet daarbij zo min mogelijk circuleren binnen de ruimte; het is van belang dat er verse lucht ingeblazen wordt en 'oude' lucht naar een andere ruimte/buiten kan worden afgevoerd. Ook kunnen bijvoorbeeld temperaturen, zonlicht en open ramen invloed hebben op de circulatie. Dit kan ook weer per ruimte verschillen. In een afgesloten theaterzaal zonder daglicht en met een goed ventilatiesysteem kan de luchtstroom vaak beter gecontroleerd worden. Het is raadzaam om per ruimte professioneel advies over de luchtstroom in te winnen.

4. Tijd

Tevens is het belangrijk om niet te lang in dezelfde ruimte te verblijven. Dit hangt ook samen met de mate van ventilatie en de grootte van de ruimte. Het is nodig om regelmatig te pauzeren en de duur van de pauzes af te stemmen op de tijd die het kost om de lucht in de gehele ruimte te verversen.

5. Bescherming

In een situatie waarbij het niet mogelijk is om aan de juiste m³ te voldoen kunnen eventueel mondkapjes of schermen worden ingezet om de onderlinge afstand te verkleinen. Wel is het van

belang dat met het plaatsen van schermen rekening wordt gehouden met de mogelijke beïnvloeding van de luchtstromen, zodat onnodige verspreiding van de aerosolen kan worden voorkomen en deze zo direct mogelijk kunnen worden afgevoerd.

Buiten zingen

Bij het zingen in de buitenlucht kan aan veel van de bovenstaande voorwaarden worden voldaan; voldoende ruimte en optimale ventilatie bieden een gunstige setting. Zeker wanneer de onderlinge afstand tot elkaar ook 3 meter (rondom) is.

Overige richtlijnen

Uiteraard zijn verder de RIVM-richtlijnen van toepassing:

- Altijd 1,5 meter afstand houden als er niet gezongen wordt
- Vaak en goed je handen wassen
- Geen handen schudden
- Hoest en of nies in de binnenkant van je elleboog
- Raak je gezicht zo min mogelijk aan

En als belangrijkste voorwaarde boven alles geldt:

- Blijf thuis bij (het vermoeden van) klachten van jezelf en/of huisgenoten (koorts, hoest, verkoudheid of anderszins).